

11674

197

№ 34

24.XI.1904 г.

p_K59A_006005

София

Мило, сладко пише,

Забавих се няколко дена и не ти писах пр простата причина, че съм много зает, а когато пък съм свободен гледам да си почина.

Сега у нас е сезона на театрите. Освен дето играем ний, а така също и Икономов се подвизава със своя "съвременен" репертоар и отвратителна игра в Цирка. През оня ден пък дойде и Роза Попова със своя трупа, съставена от най-негоден елемент, която също играе в Цирка. А пък снощи за пръв игра една новодошла немска драм. трупа. Съставът е безукаризнен. В четвъртък ще играят "На дне" - ще видим. Изглежда, ако съдя по снощната им игра, че и "На дне" ще играят хубаво. Паралелно с тази артистическа дейност на горепоменатите трупи, дават се почти сяка вечер концерти, вечеринки, балове и т.н.

С една дума нашата столица не пада по-долу от ония в Европа - а тя проявява живот по съвременному.

В нашия театър вървят работите тъй, както сякога. Аз мога да ти се похваля, че този сезон съм доста Третрупан с роли и то - отговорни. Вчера ми дадоха ролята Барон Бърлей - от "Мария Стварт", която играеше покойния Антонов. Голяма и ответствена роля. Аз, разбира се, съм много благодарен, особено като знам, че сичките си роли аз добивам не по друг път, а че самото управление ми ги дава, без сяко ходотайство и напомняване от страна, както провят болшинството от нашите артисти.

"На дне" не сме играли още. Щяхме да играем на 21 т.м., но Кирков се разболя внезапно, та се отложи за 28 - в неделя. Твоите бележки по играта на Станиславски получих тъкмо на време: на 20 т.м. Аз съм съгласен със сичко онова, което той прави в тази

роля. Но аз се чувствавам в едно слабо, в това именно, за което и ти ми напомняш: няма да бъда достатъчно разпуснат в маниерите си. Нямам хашлашки маниери и обръщения, Но, доколкото ми стигат силите, аз се трудя да бъда по-близко до типът. Ти няма да сбъркаш, ако в идущето си писмо ми напишеш още няколко бележки, по-подробни по играта на Станиславски, ако се играе там "на дне". Въобще сичко, каквото ти направи впечатление: фраза било, поза било, жест било, сичко, сичко. Тия ти бележки, микар и да ги получиш след първото представление, но те ще ми спомогнат за следущите спектакли.

Сладичка бе, ти нищо не си ми писала за руския език? Говориш ли вече свободно? Аз не се съмнявам в това. Преди една седмица, струва ми се, заедно с "сценките" препоръчано ти пратих едно писмо с доста песимистично съдържание. Ти, мило ми гълъбче, недей се огорчава. Нали ме знаеш какво съм муле. Аз често пъти действувам с чувствата, а не с разума. Това писмо го писах след като играх в "Маски". Аз действително не съм благодарен от изпълнението на ролята, както сега не съм благодарен и от "Сатин", но що да сторя. Много скоро падам в уныние пък също и много силно се възбуждам към сериозна работа. Едно се радвам, че след сяко отпадане духом, аз изведнъж дотолкова се наежвам, та добивам още по-голяма сила и енергия за работа от предишната, която съм имал. Това именно мен ме радва, че след такъв отпадък на духа, аз не се оставям да клекна и да не знам какво правя, но с още по-голяма самоувереност искам да преодолеем недостатъците и грешките. Само едно ми е мъчно: нямам близък човек, кому да излея болката и негодуванието си, та да ми олекне и същевременно да зема от него кураж. Твоята липса за мен е чувствителна. Дано по-скоро се свърши тази непоносима мъка, та да заживеем малко по-спокоен живот.

199

Сега имам да ти съобщя една интересна новина. Работата е само в две думи: аз и Ганчев се обяснихме!

То беше много курioзно и много интересно.

Един ден, когато бях страшно зле настроен, аз бях в едно неопиcуемо мъчително душевно състояние. Като обмислих систематично нашите отношения, аз дойдох до заключение, че на сичко минало трябва да се даде една светла струя, за да се видят тъмните и невидими с просто око тайни. Аз написах писмо на Ганчев, като му казах, че желая да се обясня с него, само с него по миналите работи, ако той не ще, тогава... по дяволите. Това ми бяха изрично думите, които му писах.

Срещнахме се, започнахме да разглеждаме работите от самото начало на нашето охлаждане и дойдохме до заключението, че и двамата не сме имали такива важни причини, които да скарат двамата приятели. За него сичко и най-главно било обстоятелството, че аз съм почнал да вървя по пътя, по който той не вярвал, че кога да е ще тръгна, че съм изкал чрез критиките си да се въздигна изкуствено. Сичко било само в това, че аз съм то пренебрегвал, че не съм бил стария Кирчев, че искам да работя сам, без неговото участие, когато в същност ний много пъти сме си говорили върху тия въпроси, които аз штудирах в критиките си, и без да продължавам да бъда към него доверчив, без да го посветя в намеренията си, аз съм се отдалечил от него и естествено от това той разбрал, че аз отбягвам и страня от него. Той от своя страна, също като мен, човек, който не обича да се натрапва и чрез биядомуничество да печеля другари, почнал да се държи настрана и охлаждението между нас настъпило. В същото това време пък "добри приятели" спомогнали /вижда се по сичко/ от страна да разпалят нашите лоши отношения, пък прибави се и онова пусто дубльорство

в "Никита", ето че по този начин и двете страни се наезват и почват да се гледат като неприятелни. Но по сичко се вижда, че Сарафов е играл една много двусмислена роля и бил в положение да държи сичките свои роднини и приятели в едно много тъмно невежество по сичките работи, които станаха миналата година причина аз да си дам оставката. Сам Ганчев ми се кълне, че и до днес не знае същността на цялата миналогодишна афера и Сарафов нито тогава, нито сега му е казал истинските причини, за неговата оставка. Аз знаех, по видимо, много повече тайни от Ганчев. В случая той не можеше да ме лъже, защото прямо ми говореше, че в името на честта си се кълне дето през времето, когато отношенията на Тудич и Сарафов били много интимни, то той, Ганчев, няколко време не приказвал със Сарафов. Той не знаел, че цялата онази компания: Николовица, Катя Стоянова, Тараманова, Мутафов, Сарафов, Тудич са се събирали в къщата на Сарафов, че Мутафов щял да става негов квартирант и много други още подробности. Сичко това Ганчев никак е нямал хабер. А единствената причина за неговото охлаждане, която причина той и дава за обяснения за това охлаждане е тази, че аз съм го пренебрегвал и чрез критиките в "Задр. труд" съм се стремил към самохвалство и естествено съм отивал към пропастта. Тогава аз му зададох въпроса: "Защо тогава ти не дойде при мен и в името на старата ни дружба да ми отвориш очите, като се разправяш к мен, както подобава на едни истински приятели"? Той отговаря, че вече забелязал моето охлаждане и странение от което разбрал и видял, че е излишна неговата намеса и разправя с мен. След това аз му говорих близо 1/4 час. Наговорих му сума неща. Виках му, малко остана и да го напсувам. Но интересното за мен беше туй, че той е в страшно заблуждение. Това заблуждение е идвало от Сарафов. Аз си обяснявах ра-

ботата тѣй: Сарафов непременно е бил замесен в цялата мръсна афера през миналата година заедно с Мутафов, види се той е вършил много мръсни дела за своя полза, разбира се. И като забелязва той, че в същото това време, когато той тясно се сприятели с Тудича и Мутафова, Ганчев **зе да** страни от мен и аз от него, той в унисон с него се настройва спрямо мен също така, както и Ганчев и за да маскира мръсотите си и тайните, в които и Ганчев не е бил посветен, той е подклаждал види се огъня, само и само да се струпа сичката вина върху мен. Ганчев и Сарафов никои път подробно не са си обяснявали истинските причини за нашето охлаждане. Сарафов като чува, че Ганчев се сърди и страни от мен за туй, защото аз го пренебрегвам, оня ми ти македонец се хваща за тази сламка и почва заедно с Ганчев да се държи спрямо мен също тѣй, както и Ганчев. Та моите размисления са тия: т.е. моите заключения: че между Сарафов и Николовица от една страна и Мутафов и Тудич от друга е имало мистериозни работи, които са карали Сарафова да се бои от мен и като вижда, че Ганчев охлажда, та и той влиза с него в едно гърне да пърди, само и само да маскира фалшивото положение, което той сам си е създал. Това фалшиво положение той го е криел и от баба Гвзелка и от жена си и от сички най-близки. Сичко се свеждало към туй, че Кирчев се изменил, че той върви по хлъзгав път и смята да си създаде слава изкуствено. Не е ли глупаво, моля ти се, не е ли коварно отношението им. Аз никак не бях въздържлив спрямо Ганчев и му надумах сичко. Казах му и враждата си и болките си, които ми бяха причинени и създадени от тях двама. Той цял се разчувствува. Цял се разтрепера, хвана ме, цалуна ме в устата и разговора си свършихме, че ние ще се разберем, ще се разберем, както сме се разбирали винаги. Нищо няма да остане тайно.

Но ти разбираш ли?! Аз съм толкова силен с думи, факти и познания, толкова съм обогатил познанията си по психологията и философията в продължение на 6-7 месеца време, през което траеше нашето охлаждане с Ганчев, та аз го обсипах, зарових го, атакувах го със стотини нови мисли и доказателства, та той просто се съгласи в сичко, в което го обвинявах, като привърши, че сичко трябва да се разобличи. С една дума, сладка гълъбиче, ето как се свърши тази скрита и необяснима не само за хората, но и за самите нас - вражда. Все хорошо, что хорошо канчается. Вед правда - же. Что же нам делать Разве можно вечно идти по таким путем и быть единоким, выбиват от своего сердца самых лучших и честных знакомах и колегах? С течение на времето аз ще те държа в развитието на тези нови отношения и ти ще видиш, че те сами ще ги е срам от себе си и от постыжките си когато в последствие се разкрият и най-тъмните тайни между Тулича и Сарафов - Мутафов и сие.

Сега не ще ми бъде по-добре да си проприкажем нещо и за себе си. Аз като пиша сега, мислено моята фантазия е твоя разгърнатата, твоя летяща, че говоря със сама теб. Като че ли те чувствавам и цалувам. Ах, ах... мое сладко, мое хубаво женище!! Дали ти наистина си толкова хубава и чиста, защото си далеч от мен, дали затуй ми се виждаш такава, защото те няма при мен, или защото аз досега не те разбирах, не те знаех и не можех да си представя ония богатства, които ти криеш в себе си. Сега аз не мога си дам ясна сметка за твоя чувства. Не мога да разсъждавам правилно, но ти говоря сичко това, което чувствам. Говоря ти онова, което трябваше да върша когато беше при мен. Обаче аз виждам, че съм бил много лош и груб спрямо тебе. Спрямо такова невинно и неопитно същество. Но пък сега също си мисля: дали пак няма

да бъдем такива, когато се съберем да живеем, след като ти свършиш, или ще бъдем такива, каквито би трябвало да бъдем. Но всъщност какви трябва да бъдем?? Ти мож ли ми отговори на този въпрос? Аз съм в състояние да ти пиша по него цели коли, както съм ти писал в по-първите си писма, но бих желал и ти да ми напишеш по-подробно някои работи, каквито те за тебе сега са много поясни, отколкото когато беше тука. Твоето ново мнение по въпроса: как трябва да живеем в бъдеще, как трябва да гледаме на личните наши отношения, за мен е много важно да го чуя. Ти може би пак ще ми повториш: трябва да се гледа философски на нещата.

Е, да, трябва да се гледа философски, но философското гледище за живота дава студени резултати, дава разумни резултати - разумни казвам, защото термимирам думата: теоретически разумни, с думата "разумни". А пък за живота са необходими повече практическите резултати с подкладката на чистосърдечните емоции. Именно тези емоции са които трябва да сгриват човешките сърца и отношения. А ония между съпрузите трябва да бъдат толкова нежни, та те постоянно да се чувстват, че плават се в по-нов и по-нов фантастичен мир. Но този фантастичен мир не бива да бъде съграден върху почвата на сензитивните само възгледи на живота, но на чисто разумните, произтичащи от чистия разум гледища на живота. Чистият разум и висшия морал е който трябва да ни ръководи. Този висш морал мен лично ми говори, което нещо аз също бих говорил и на сички кръстопътища е че хората, а особено съпрузите трябва да имат една висша цел в живота: доставяне се повече и повече един на друг чисти, алтруистични блага и непорочно от нищо лошо чисто щастие. Те трябва да се стремят да си създават постоянно тихо и висше благо, което висше благо е благо за крайното щастие. Това крайно щастие, което представлява за

човечеството кулминационната точка, която то се стреми да достигне, е щастието за всеобщото разбиране и проникване от единичната мисъл: че те, хората са създадени да следват един път, по който ще достигнат онова благо и равнодействие, което е възможно само между човечеството. Това благо е: обединението на две и повече души в едно. Съпружеското пък щастие се състои във взаимното отстъпване в грешките и кривото, а главното в уважение сичко онова, което те съдържат: секи поотделно. Да, да уважават. Това трябва да бъде лозунга както на цялото човечество, така и на съпрузите. Защото има любов, съществуваща между две същества, а пък няма уважение. Да, няма уважение! Случва се. Дори много често. А пък такава ситуация, дето съществува любов без уважение, такива отношения не са правдиви, а щом не са правдиви, те са фалшиви и естествено недълготрайни!!...

Ето ти, сладичка, цял кош глупости. Хем философски глупости. Ти ще кажеш, че сичко това ми е наваяно от моите лекции и философски книги. Не, мило ми, гълъбче, аз дълбоко чувствавам сичко това и съм готов да го защитавам дето щеш. Това е искрено, то е прочувствано дълбоко от самия мен и аз не мога да не говоря това, което чувствам.

Аз знам, че след сичките тези мои философски тиради, ти ще ме облееш с чисто мили и ласкави, сладки, прости думици, които ще ми поднат като "мехлем". Хайде, миличка, карай, аз само това чакам от тебе. Сяка твоя ласкава дума, а в същото време и правдива, остава дълбоко в сърцето ми и ме крепи и топли.

Аз пиша толкова бързе, та ти много ще си бодеш очичките, докле ме разбереш. Какво да правя: когато ме налягат някои по-добри мисли и интересни за самия мен, аз не мога друто яче да ги изкажа, освен на книга. А пък ~~княжките~~ когато зема да ги излагам

на книга не мога да не бързам, защото те /мислите/ летят и аз ако се бавя в писането си, много от тях няма да долавям и следователно, самата идея, самата обща мисъл няма да бъде пълна и логично написана. Затова прости моята небрежност.

Като слизам от сферата на философските и етични разсъждения, към ония, които житейската борба и водовъртеж ни дава, аз пристъпвам да ти съобщя няколко такива новини, които са от характера именно на този житейски, делничен водовъртеж и дух.

След като се изминаха 2 - 3 недели, откакто нашата казайка изпрати майка си и сестра си обратно в Букурещ, ней и влязла една ексцентрична мисъл в главата, също каквато е тя по същество, да иде и тя в Букурещ? И помисли си, в два дена беше сичко свършено и днес тя е вече в Букурещ. Как ти се струва, ха? Нашата "кривичка" отиде да пътешествува! И вижда се за цяла зима.

Мама вика, че засега да не се надяваш от нея писмо, защото макар че е записала едно затворено писмо още от преди един месец, още не може да го довърши, защото е много заета с работа. Нали знаеш, Оля не може да се отдели от нея. Майка вика, защо пък ти не я удостояваш с някое писъмце отделно за нея, приключено в моето затворено писмо? Тя се се кани да ме кувлади пред теб. Има не може да намери материал, ки!

Ти носиш ли вече калпачето и "княжеската" пелерина? Топло ли ти е с нея? Колко градуса студ имате?

Аз чакам с нетърпение "Дачники". Щом се отпечата и хайде, изпрати един екземпляр. Аз тука изведнъж ще намеря издател.

На Икономов му отпуснаха от министер. на просвещението 3000 лева субсидия. А пък Пловдивската трупа ще има още повече. Градския съвет им отпуснали 4 хиляди и Министерството на вероятно 6 хиляди, ето че и тия ще се усили. Аз с нетърпение чакам твоето писмо със сведенията, които ще ми дадеш по въпроса за твоето

оставане в Худож. театър. Аз на Нова сметка подновявам този въпрос и едновременно наново което бях ти писал за себе си. Защото, откровено кажи ми да ти кажа, сладко пиле, аз трябва да прекарам една две години пак в Русия. Трябва да отида малко да се поналяпам, защото чувствавам, че това, което съм лапал досега не е в състояние да ме храни дълго. Имам нужда от подновяване впечатленията си и зан знанията си по сцената и изкуството. Това е вопиюща нужда за мен, нужда, която ако не удовлетвори, аз няма да отида надалеч в изкуството. Аз съм готов да изтърпя много мъки, но да знам, че ще постигна нещо. Тогава, ти не се плаши. Бъди мъжествена и смела като мен и вярвай, че двама ръка за ръка ще изкараме жизнения път много по-леко и щастие то ще бъде много по-силно и трайно.

Целувам те хиляди пъти горещо, Ах, да си сега тука, или аз при тебе, та... ах, пуста тази севда!! Вечно твой Нася.

Трябва да си получила вече книжките "Вишнева градина" - 4 екземпляра?

На Адриана можеш да напишеш. Също пиши и на баба Гвзелка и на Богдана в Иркутск.